

SLOBODA I OSOBNO ZALAGANJE

2. godišće

I ova razvojna dob ima neke svoje specifičnosti a prvenstveno je karakterizirana ambivalentnošću. Učenici sve više sanjaju i nastoje postići maksimalan stupanj osobne slobode ali i nailaze na granice koje im daju naslutiti da se to ne može učiniti ignorirajući druge. Tu se radaju konflikti, koji puta agresije s obzirom na norme, propise, pravila.

Pa ipak i takva jedna situacija nudi određene šanse. Sloboda je u isto vrijeme traženje maksimuma za sebe ali i respektiranje, tolerancija, prihvaćanje, vrednovanje drugoga. Ona se na momente manifestira i kao dob određene samostalnosti: moped, diskoteka, slobodni izlasci... Kod nekih vjeroučenika primjetit će se i zaostajanje u psihofizičkom dozrijevanju (odgođeni pubertet) odnosno frustracije vezane uz ambijent porijekla (grad, selo, siromašna, bogata, dobro viđena, necijenjena obitelj). Sve ovo mora naći svoje adekvatno mjesto i u vjerskom odgoju. Vjeroučenik treba naučiti profilirati vlastitu osobnost ali ne na štetu drugoga.

Pitanja slobode, prijateljstva, zajedništva nisu fiktivni nego stvarni upitnici ove dobi i kao takvi idealno su polazište za razmišljanje o ovim vrednotama. Imaju svoje uvjerljivo uporište u osobi i djelovanju Isusa Krista odnosno u crkvenoj zajednici kao konkretnoj Kristovoj manifestaciji.

RASPORED TEMA

Postati slobodnim - biti slobodnim

1. Putevi slobode
2. Sloboda unutar normi i granica

Oporbe i prosvijedi

3. Oporbe i prosvijedi mladih
4. Oporbe ili nadahnuća Duha Gospodnjeg?

Biti član zajednice

5. Smisao i značenje prijateljstva

6. Obitelj i skupina kao mjesta društvenog učenja

7. Odgoj za zajednicu u školi i Crkvi

Isus - osnivač zajednice

8. Isus iz Nazareta
9. Ljudska iskustva s Isusom
10. Isus, Krist za nas
11. Biblija u životu kršćana

Služiti u slobodi

12. Mnogolikost Božjih poziva i ljudskih odgovora
13. Kršćanin u svijetu

2.1 PUTEVI SLOBODE

Sržni sadržaji

1. Istinitost - temelj slobode;
2. Isus Krist kao put i istina, oslobađa za novi život;
3. Vjera kao osloboditeljska snaga: biti slobodan za angažman i susret;
4. Svjestan odgovornosti življenja u kozmosu - biti odgovoran za svijet i za čovjeka.

Proširenje sadržaja

11. Reći "da" samome sebi - korak k ostvarenju slobode;
12. Mogućnosti odupiranja konsumizmu i propagandi.

Osnovna namjena

Osnovna problematika 2. godišta ovog uzrasta jest pitanje slobode i vezivanja. Odlazak od roditeljske kuće, iznalazak vlastitog puta, ucjepljivanje u svijet odraslih, preuzimaje odgovornosti za vlastite odluke, pokušaj zauzimanja osobnog stava u svezi s religioznim, ćudorednim, pravnim, političkim, građanskim i inim pitanjima. Učenik treba steći prva odgovorna iskustva slobode da bi ga se kao kršćanina odgovorno angažiralo u Crkvi i u svijetu. Ova dob voli distancu i s obzirom na religiju. Zato vjerski odgoj treba ići za tim da se vjeru u Isusa Krista iskusi kao pomoć za orijentaciju i stjecanje vlastite slobode.

Pojedinačni ciljevi

1. U svjetlu evanđeoskih riječi: "Sloboda djece Božje", razmišljati nad tim što znači biti "slobodan od" i "slobodan za";
2. Kroz osobu Isusa Krista promatrati idole, ideale, "showmane" te na taj način učiti se "lučenju duhova";
3. Ljubav do istine učiti na primjerima prijateljstva, drugarstva, odgovornosti prema svijetu;

4. Navođati primjere gdje su ljudi pozive prihvaćali kao zov na slobodu.

Metodičke upute

- Slučaj Sokrat: nutarnja i vanjska sloboda;
- Povratak ljetnim praznicima: što često ostane od "velike slobode"?
- Klasični i suvremeni borci za slobodu. Pokazati na njima koliko je vrijedna vlastita sloboda i od kakvog velikog značenja je ona za cijeli ljudski rod (primjerice: borci za nacionalna prava: Zrinski - Frankopani, Ante Starčević, Stjepan Radić, Andrija Hebrang...);
- Preko filmova, kratkih priča, glazbenih tekstova ući u svijet slobode;
- Sloboda u Bibliji: Iv 8,1-10; Iv 8,32; 2 Kor 3,17; Rim 8,19-27; 1 Kor 6,12-14.
- Modeli slobode u spiritualnim skladbama;
- Primjeri borbe za slobodu iz diktatorijalnih društvenih sustava (Višinski, Midzenti, Stepinac, Camara, Walensa...).

Pomagala

Film:

"Moderna basna (Broj kasete: 0133-6), Filмотека 16; "Elegija" (Broj kasete: 0133-6), Filмотека 16.

Dijamontaža:

"Hod u slobodi", KSC, Zagreb.

Literatura:

STOJIĆ Anto, *Biti slobodan*, (Biblioteka: Problemi mladih), KSC, Zagreb 1984; KRALJEVIĆ Vinko, *Osporavani čovjek*, Zagreb 1981.

2.2 SLOBODA UNUTAR NORMI I GRANICA

Sržni sadržaji

1. Smisao normi i granica;
2. Razlika između norme, zapovijedi, zakona i tabua;

3. Sloboda u osmišljenom vezivanju;
4. Sloboda i savijest.

Proširenje sadržaja

11. Nužnost slobodnog prostora za samoostvarenje;
12. Religija - poziv ili prisila;
13. Razlika između relativne, apsolutne, unutarnje i vanjske slobode;
14. Zablude i krivi oblici slobode.

Osnovna namjena

Učenik postaje sve svjesniji određenih napetosti koje postoje između težnje za slobodom i konkretne stvarnosti. Za rješavanje konflikata te naravi treba svakako naći prostora i unutar vjerničkog razmišljanja. Stiske, "besmisleni" predmeti, propisi, pravila, obveze, ograničenost sloboda u društvu, sve to mora biti adekvatno zastupljeno u vjerskoj nastavi. Vjeroodgajnika treba postupno uvoditi u načine oslobađanja frustracija, konflikata, rezignacije, ali ga se mora i privikavati na granice koje su svojstvene ljudskom biću i na ovom području. Zbog poštivanja slobode drugog, treba prihvatiti određene norme bez kojih ne postoji niti jedno funkcionalno društvo. Na taj način i granice i norme postat će vjeroučeniku osmišljene te će se na njih gledati drukčijim okom. Vjeroodgajnik će brzo uvidjeti da se sloboda i u savjesti odgovorno vezivanje ne isključuju međusobno, nego se naprotiv nadopunjuju.

Pojedinačni ciljevi

1. Međusobno prožimanje vlastite i slobode drugoga te nastojanje da se "rezervira" prostor za svaku od njih;
2. Pokazati u čemu norme mogu osobu vezati odnosno oslobađati;
3. Posljedice koje može izazvati samovolja, kaos, bezobzirnost;
4. Uzimati u obzir vlastite mogućnosti i granice i kad se radi o odlukama savjesti;

Metodičke upute

- Vježbe s tom temom unutar jednog razreda;
- Propaganda, masovni mediji i modni tren-

dovi: pritisak na javno mišljenje, manipulacija fotografijom;

- Primjeri iz novina/medija koliko košta vlastita sloboda u demokraciji; opasnost koja dolazi od terora i anarhizma;
- Biblijski tekstovi: 2 Kor, 3,17; Gal 5,1.

Pomagala

Film:

Bruno Gamulin, Milivoj Puhlovski, "Živi bili pa vidjeli", Zagreb film.

Dijamontaža:

"Galeb Jonathan", KSC, Zagreb; "Problemi čovjeka" 11-20, KSC, Zagreb.

Literatura:

STOJIĆ Anto, *Najvažnija je ljubav*, KSC, Zagreb 1986; ARIAS Juan, *Vječni suputnici: sloboda, stvaralaštvo, savijest*, Dominikanci, Korčula 1975; KÜNG Hans, *Sloboda u svijetu*, Družba katoličkog apostolata, Zagreb 1980; DUQUESNE Jacques, *Intelektualac u slobodi*, KS, Zagreb 1979; KUSTIĆ Živko, *Kateheza oslobađanja u našim prilikama* (Zbornik V. KLJŠ), Zagreb 1975.

Nadahnuća i prosvjedi

2.3 NADAHNUĆA I PROSVIJEDE MLADEŽI

Sržni sadržaji

1. Samoostvarenje u potrazi za srećom i smislom;
2. Dijalektika bijega i otpora;
3. Kultura mladih kao sredstvo borbe protiv učmalosti starih;
4. Mladi između nadahnuća i bijega: alternativne skupine i "kapitulaši";
5. Isusov prosvjed protiv određenih stremjenja u židovstvu.

Proširenje sadržaja

11. Bijeg u ovisnost: droga, alkohol, nikotin, lijekovi;
12. Struktura jedne sekte mladih;
13. Prosvjedni pokreti (prijegavanje istočnim religijama);
14. Zloupotreba prosvjeda mladih u političke svrhe;
15. Mladi u pokretu za mir.

Osnovna namjena

Život mlade osobe prožet je sučeljavanjem vrednota i životnih modela svijeta odraslih i kulture mladih. Mlada osoba traži svoj vlastiti stil, smjer, oslonac, smisao. Pri tome nerijetko dolazi do sukoba s odraslima. Ove konfliktne situacije, s jedne strane, dovode do rezignacije, napuštanja društva, otpora, s druge pak strane, do osobnog zalaganja te stvaranja alternativnih grupa.

Zasigurno jedan oblik alternativnog života može biti onaj što ga nudi Isus svojim primjerom i svojom riječju. Čovjek kao Božje oličenje mora imati mogućnost slobodnog i cjelovitog razvoja.

Pojedinačni ciljevi

1. Traganje za smislom i srećom kao osnovnim ljudskim potrebama;
2. Razlozi bijega u drogu, sekte i samoubojstvo;
3. Kršćansko držanje s obzirom na ubojice, samoubojstvo te mogućnost otklanjanja takvih nastranosti;
4. Razlozi nastajanja kulture mladih kao reakcija na okamenjeno držanje odraslih;
5. Upoznati bit sekti mladih i znati se kritički postaviti prema njima;
6. Vidjeti smisao vlastitog života u suodnosu s Isusom Kristom.

Metodičke upute

- Uvod u situaciju mladih kroz novinske i medijske izvještaje, časopise mladih i televizijske emisije;

- Sustavnija analiza filmova s ovom temom;
- Labilnim i senzibilnim učenicima treba pokazati posebnu pažnju.

Pomagala

Film:

Zdravko Randić, "Leptirov oblak".

Dijamontaža:

"Problemi čovjeka" (Hp 1-20), KSC, Zagreb.

Literatura:

PRANJIĆ Marko, "Ovisnici o psihoaktivnim drogama i mogućnosti preventivnog odgoja", u: Kateheza 11(1989)1-2,43-72; SZENTMARTONI Mihaly, "Mladi i ljubav", u: Kateheza 6(1984)3,34-39; ŠKRABL France, "Mladež, sekularizam i kateheza", u: Kateheza 6(1984)3,40-48; KUSIĆ Ante, "Integracija vjere i života kao konkretan cilj odgoja u vjeri", u: Kateheza 7(1985)2,5-18.

2.4 OPORBE I NADAHNUĆA U DUHU GOSPODNJEM

Sržni sadržaji

1. Duhovski događaj - iskustvo Duha;
2. Pozivi, karizme - darovi Duha Božjeg;
3. Poticaji i nadahnuća u povijesti Crkve: sveci i krivovjerci;
4. Redovi kao alternativno i radikalno življenje kršćanstva;
5. Obraćanje i obnova - stalni zadatak Crkve.

Proširenje sadržaja

11. Karizmataska obnova;
12. Mladi u crkvi odraslih;
13. Bazične zajednice u Crkvi;
14. Življena ekumena po primjeru Taizea;

15. Mogućnosti zastranjenja pojedinih molitvenih skupina;
16. Kriteriji eklezijalnosti jedne skupine mladih;
17. Zauzimanje za rad s mladima, za župu, za Treći svijet kao mogućnosti konkretnog zalaganja i svjedočenja.

Osnovna namjena

U ovoj tematskoj cjelini radi se o zalaganju, o stalnoj obnovi u Crkvi nadahnjivanoj među inim i na povijesti. Na primjerima (sv. Benedikt, sv. Franjo, don Bosco) treba učeniku postati jasno u čemu je bit kršćanstva i u čemu se ono danas manifestira na poseban način. Svrha svega ovoga jest potaknuti vjeroučenika da djeluje u Duhu Gospodnjem. Nauku o Duhu treba bazirati na učiteljstvu Crkve i na konkretnim iskustvima osvijetljenim živom vjerom koja redovito donosi svoje plodove.

Pojedinačni ciljevi

1. Na primjeru Duhovskog događaja posredovati učenicima poimanje Duha Gospodnjeg kao onog koji daruje novi život, oslobađa od straha, potiče oduševljenje, stvara nadu;
2. Pokazati po čemu su don Bosco, sv. Franjo... još uvijek aktualni;
3. Uvidjeti da je redovništvo alterativa, odnosno radikalno življenje kršćanstva;
4. Spoznati da se po karizmama Crkva pomlađuje te je stalno spremna na obraćenje i obnovu;
5. Pogled u nove i alternativne oblike življenja redovništva;
6. Znati razložiti 8. poglavlje "Vjerovanja".

Metodičke upute

- Referati o don Boscu, sv. Franji, sv. Benediktu ili o Taizeu, Benediktbuernu, Cuneu...;
- Dramatizacija: don Bosco, sv. Franjo, sv. Benedikt;
- Pohod jednom samostanu odnosno ustanovi redovničke zajednice;
- Intervju na temu: Mladi u Crkvi.

Pomagala

Film:

"Don Bosco", KSC, Zagreb; "Brat mjesec i sestra sunce", KSC, Zagreb; "Majka Terezija", KSC, Zagreb.

Dijamontaža:

"Don Bosco - svećenik za mlade"; Don Bosco - novi apostol za nova vremena; Don Bosco - život mu je odredio jedan san; Don Bosco - plovio morem među opasnostima; "Sveti Franjo Asiški"; "Dominik Savio I i II"; "Ugandski mučenici". Sve se ovo može nabaviti u Katehetskom salezijanskom centru (KSC), Zagreb.

Literatura:

BOSCO Teresio, *Prijatelj napuštenih*, KSC, Zagreb; BOSCO Teresio, *Ukrali ste mi srce*, KSC, Zagreb, KOURDAKOV Sergej, *Oprosti mi Nataša*, KSC, Zagreb; STOJIĆ Anto, *Dva života za Kinu*, KSC, Zagreb, BRZIĆ Žarko, *Najljepši ukras*, KSC, Zagreb.

Biti član zajednice

2.5 SMISAO I ZNAČENJE PRIJATELJSTVA

Sržni sadržaji

1. Prijateljstvo put ka samoostvarenju i iskustvu sreće;
2. Prijateljstvo među spolovima kao mogućnost upoznavanja i ostvarenja samoga sebe te kao izraz kršćanske ljubavi;
3. Pozitivno u seksualnosti te odgovorno partnerstvo;
4. Zastranjenja na području prijateljstva i partnerstva.

Proširenje sadržaja

11. Kriteriji prijateljstva: vjernost, iskrenost, odgovornost, pažnja, obazrivost, odricanje, odanost;
12. Iskustvo nježnosti, razumijevanja, sklada, prihvaćenosti, očaranosti, zaljubljenosti, projekcije, snovi;
13. Krize i razočaranja u i po prijateljstvu kao mogućnosti i izazov za razvoj vlastite osobnosti i osobnosti drugog;
14. Primjeri prijateljstva iz Isusova života;
15. Prijateljstvo u životu svetaca.

Osnovna namjena

Svaki učenik zna da prijateljstva stvorena iz čistog interesa mogu biti zapreka i teret za pojedince i za zajednicu. No to ne smije spriječiti ni učenike ni odgajatelje da se bave pitanjem prijateljstva kao mogućnosti pronalaženja i ostvarenja samoga sebe unutar kojeg procesa će biti nezaobilazna iskustva povjerenja, tolerancije, obzira. I prijateljstvo među spolovima može biti izvanredni put samoostvarenju. Kod učenika će trebati razgrađivati lažnu sigurnost te kod nesigurnih tražiti načine da to nadvladaju. Pritom je važno stalno promicati odgovornost, razumijevanje, prihvaćanje, zdrave međuljudske odnose na čemu uostalom počiva cjelokupna ljudska osobnost. Pokazati od kolike važnosti u tom procesu može biti poznavanje i prihvaćanje kršćanskih vrednota.

Pojedinačni ciljevi

1. Preko pozitivnih iskustava doći do značenja prijateljstva;
2. Ozbiljno prihvaćanje sebe samoga kao preduvjet prihvaćanja drugog;
3. Različita iščekivanja mladića i djevojaka s obzirom na prijateljstvo;
4. Proniknuti dvostruki moral nekih medijskih poruka;
5. Upozoriti učenike na krize i razočaranja na tome području kao mogućnosti i izazov pod vidom osobnog i cjelovitog dozrijevanja.

Metodičke upute

- Poticajna pitanja: Velika ljubav u šesnaestoj? Kad je čovjek zreo za međuspolno prijateljstvo?
- Dopisivanja velikih osobnosti;
- Biblijski tekstovi: neki dijelovi "Pjesme nad pjesmama"; Iv 15,13-15;
- Prijatelji: David - Jonathan; Filip - Andrija;
- Prijateljstva među svecima: Benedikt - Skolastika; Franjo - Klara;
- Prijateljstvo u medijima: novine, televizija.

Pomagala

Film:

Jovan Rančić, "Dječak i violina"; 0133-21 "Putnik drugog razreda", Filmoteka 16, Zagreb.

Dijamontaža:

"Galeb Jonathan", KSC, Zagreb; "Seksualnost - odgoj za ljubav - obitelj" ("Problemi čovjeka" 21-30), KSC, Zagreb.

Literatura:

LEPPE Ignac, *Psihologija prijateljstva*, Zagreb; CARNEGIE Dale, *Psihologija uspjeha*, Prosvjeta, Zagreb 1985; LETTMANN Reinhard, *Na krilima nade. Meditacije o kršćanskom pouzdanju*, Svjetlo riječi, Sarajevo 1989; FILIPOVIĆ Thea Ana, "Prijateljstvo u četvrtom evanđelju i njegovo značenje za katehezu", u: *Kateheza* 10(1988)1,5-24.

2.6 OBITELJ I SKUPINA KAO MJESTA DRUŠTVENOG UČENJA

Sržni sadržaji

1. Obitelj prva društvena datost u životu čovjeka;
2. Posredovanje religioznih i kulturnih vrednota kroz obitelji;

3. Obitelj i grupa - mjesta otkrivanja vlastitog identiteta;
4. Nastajanje zajednice;
5. Zadaća mladih u obitelji i skupini.

Proširenje sadržaja

11. Promjene strukture obitelji od 19. stoljeća;
12. Razorena obitelj;
13. Modeli rješavanja konflikata učenika s obzirom na obitelj;
14. Oblici komuniciranja u grupi i obitelji;
15. Ideologiziranje oblika zajedništva.

Osnovna namjena

Na bazi ovisnosti djeteta od obitelji treba pristupiti vrednovanju ljudske vezanosti za obitelj. Bilo pod individualnim, bilo pod socijalnim vidom, obiteljska situacija djeluje na čovjeka (skala vrednota, religioznost, stavovi). Nadalje, treba naglasiti da odvajanje u obitelji ne vodi u anarhiju nego u druge oblike društvene vezanosti (pripadništvo različitim grupama pa sve do osnivanja vlastite obitelji).

Pojedinačni ciljevi

1. Obitelj društvena stvarnost s velikim utjecajem na konkretna čovjeka i na stvaranje ljestvice vrednota;
2. Socijalna pripadnost obitelji i grupi kao bitna antropološka dimenzija ljudske jedinice;
3. Posvijestiti važnost motiva i drugih odlučujućih faktora koji omogućavaju odgajanje za zajedništvo.

Metodičke upute

- Posjedovati spoznaju obiteljske situacije učenika. U razmatranju ove problematike vjeroučitelj ne smije krenuti od idealne ili sasvim negativne obiteljske slike;
- Brainstorming: sretna obitelj;
- Razmišljanje o temi: "U obitelji se živi tako da..."
- Da bi se uočila važnost obitelji za razvoj čovjeka treba imati u vidu psihološki razvoj ljudske osobe;

- Problemi koji se javljaju u grupama od posebne su važnosti za mladog čovjeka. Treba razgovarati o karakterističnim grupama mladih (glazbene grupe, hoby grupe, literarne, sportske, razredne, kulturološke...);
- Dramatizacijom predstaviti konfliktne situacije i njihovo rješenje u obitelji i u grupi;
- Razgovori: nastavnik-učenik-roditelji.

Pomagala

Film:

0134-8 "Od 3 - 22 (žena)", Filmoteka 16; "Moje pjesme, moji snovi".

Dijamontaža:

"Sraz dvaju svjetova" (Hp 23), KSC, Zagreb; "Rasti zajedno" (Hp 30), KSC, Zagreb.

Literatura:

COLOMB Joseph, *Kateheza životnih dobi*, KSC, Zagreb 1981; GATTI Gaetano, *Katehetska zadaća obitelji u suvremenom svijetu*, KSC, Zagreb 1981; ZRAKIĆ Đuro, *Svi me vole samo tata ne*, Zagreb; BRECHEEN Carl, *Sklad u obitelji*, Kristova Crkva, Zagreb 1984; KISHON Ephraim, *Kod kuće je najgore. Obiteljske priče*, Znanje, Zagreb 1984; BELAJ Stanislav, *Bez oca i majke*, KSC, Zagreb 1979.

2.7 ODGOJ ZA ZAJEDNICU U ŠKOLI I CRKVI

Sržni sadržaji

1. Mogućnosti odgoja za zajednicu u školi i Crkvi;
2. Crkva kao zajednica i institucija;
3. Osnova zajedništva onih koji vjeruju: odnos prema Bogu - odnos prema čovjeku;
4. Navještaj - euharistija - diakonija elementi izgrađivanja zajednice.

Proširenje sadržaja

11. Nastavnikovo i učenikovo promicanje zajedništva;
12. Problem rubnih u školi;
13. Problem rubnih u Crkvi: krivovjerci, grešnici, kontestatori;
14. Biti sam, napuštenost i izolacija;
15. Oblici neverbalne komunikacije u školi i Crkvi;
16. Obitelj i Crkva u malom;
17. Oblici stvaranja zajedništva u školi: učeničke organizacije, prijateljstva, interesne grupe...
18. Oblici zajedništva u Crkvi.

Osnovna namjena

Škola i Crkva se prvenstveno doživljavaju kao birokratske institucije a manje kao mjesta pravog ljudskog odgoja za zajednički život. Namjena ove vjeronaučne jedinice treba ponuditi formalne i sadržajne okvire koji će u školi i Crkvi omogućiti solidarnost i zajedništvo. Kada se radi o crkvenom ili o zajedništvu općenito, potrebno je naglasiti važnost odnosa kršćanina prema Bogu i prema drugom čovjeku.

Pojedinačni ciljevi

1. Biti u stanju analizirati vlastitu razrednu i školsku situaciju te postati svjesnim nekih grupnih mehanizama;
2. Mogućnosti poboljšanja razredne i školske klime te njihova konkretna primjena u promicanju zajedništva;
3. Moći razlikovati u Crkvi između povijesne institucije i zajedništva vjernika;
4. Prepoznati na Crkvi osnovna obilježja kršćanskog života te poticati angažiranje u tom obliku života;

Metodičke upute

- Otvoreno razmatrati problem odgoja za zajedništvo u Crkvi. Ne smiju se poljepšavati propusti i promašaji. Upravo oni omogućavaju da mladi izreknu svoje želje i svoja očekivanja s obzirom na Crkvu, te da i sami

uvide svoje vlastito mjesto unutar ove zajednice po kojem će ona biti još ljudskija, svjedočanskija, Božja.

- Dramatizacija s temom "Crkva"; inzistirati na pojedinom problemu (primjerice: "Što znači danas biti kršćanin?"). Različiti ljudi koji su Crkva i koji obnašaju neke uloge u Crkvi daju svoje osobne odgovore (primjerice: papa, župnik, biskup, kapelan, zauzeti kršćanin, majka, mladić, djevojka, dijete, kršćanin nepraktikant...);
- Pročitati 2. i 15. poglavlje Djela apostolskih kao stvarnu utopiju za današnje vrijeme;
- Radio i TV emisije s temom: "Mladi i škola", "Mladi i religija".

Pomagala

Film:

"Biše vesela sva zemlja", KS, Zagreb; Živojin Pavlović, "Crveno klasje", Viba film, Ljubljana.

Dijamontaža:

"Crkva pripada svima" (Bg 24); "Mlada i slobodna Crkva" (Bg 26); "Vjerujem u Crkvu" (Cd 5 i 6), KSC, Zagreb.

Literatura:

ROŠČIĆ Nikola Mate, *Na crkvenim raskršćima*, Veritas, Zagreb 1977; BAJSIĆ Vjekoslav, *Na rubovima Crkve i civilizacije*, KS, Zagreb 1972; MATKOVIĆ Ljiljana, *Žena i Crkva*, KS, Zagreb 1973; VIGANO Egidio, *Otajstvo i povijest*, KSC, Zagreb 1987; KUSTIĆ Živko, *Mali ključ povijesti Crkve u Hrvata*, Glas koncila, Zagreb 1985; GORIČEVA Tatjana, *Snaga kršćanske ludosti*, Đakovački selci 1986; BISKUPSKA KONFERENCIJA JUGOSLAVIJE, *Crkva - zajednica koju Bog saziva i šalje*, KS, Zagreb 1987.

Isus osnivač zajednice

2.8 ISUS IZ NAZARETA

Sržni sadržaji

1. Biblijska i izvanbiblijska svjedočanstva;
2. Isus: povijesna osobnost, Židov vjernik, pravi čovjek;
3. Grupacije i političke stranke u židovstvu i njihovo mesijsko iščekivanje;
4. Isusova kritika religije na židovstvu te reagiranje drugih;
5. Palestina u Isusovo vrijeme: geografska pozicija i povjesno-politička situacija.

Proširenje sadržaja

11. Različita predstavljanja Isusa i očekivanja s obzirom na njega;
12. Ustrojstvo židovstva kao "Božji ostatak";
13. Odnos između židovstva i kršćanstva;
14. Cionizam i židovska država;
15. Različiti svjetonazori u današnjem židovstvu.

Osnovna namjena

Mnogi mladi pred temom "Isus" nalaze se u dilemi. Jedno je slika o njemu koju su primili u obitelji, Crkvi, preko vjeronauka, a drugo je njihova nemogućnost da ga vide u suodnosu s vlastitim životom. Kod mnogih vrijedi i ovaj teorem: Isus da, Crkva ne! Nepovjerenje prema instituciji kojom dominiraju odrasli, s jedne strane, a s druge još i danas fascinantnost Isusove osobe. Izlazak iz ove, na prvi pogled nerješive situacije, vidi se u predstavljanju Isusa kao stvarnog čovjeka koji može biti mladima u vrijeme stvaranja vlastitog identiteta, uistinu ideal.

Pojedinačni ciljevi

1. Ocrtati Isusov život i njegovo djelovanje služeći se različitim svjedočanstvima;

2. Pojmiti Isusa u njegovu vremenu i okruženju;
3. Uočiti najvažnije vjerske istine židovstva;
4. Otkriti Isusa kao čovjeka i vidjeti u njemu ideal;
5. Isusov nauk i djelovanje shvatiti kao kritiku vjerskog zastranjenja onda i danas.

Metodičke upute

- Suvremeno sučeljenje s Isusovom osobom kroz knjige, literaturna i druga umjetnička djela, filmove, scenska, likovna i glazbena ostvarenja;
- Sagledavanje cjelokupne povijesne situacije Isusova vremena;
- Isus kao "superstar" (privlačan ali nedostiživ) - Isus kao čovjek (bliži ali opasnost teološke osakaćenosti);
- Neke crte Isusove osobnosti mogu poslužiti mladima u vrijeme stvaranja vlastitog identiteta s obzirom na osporavanje odraslih (Isus kritičar, "krivovjerac", utopist);
- 4 Evanđelja osnova za Isusovu "biografiju".

Pomagala

Film:

Zeffirelli, "Isus iz Nazareta"; "Isus Krist, superstar".

Dijamontaža:

"Zemljopisna situacija Palestine u Kristovo doba" (B 73); "Politička i religiozna situacija Palestine u Kristovo doba" (B 74); "Civilni proces i osuda" (B 82). Sve se može nabaviti u KSC, Zagreb.

Literatura:

SCHILLEBEECKX Edward H., *Krist sakrament susreta s Bogom*, KS, Zagreb 1976; ROMAC Stanko, *O Kristu, Crkvi i čovjeku u ozračju nedokučivog*, Zagreb 1985; RUPČIĆ Ljudevit, *Pravi Bog i pravi čovjek*, KS, Zagreb 1982; COMISSIO TEOLOGICA, *Izabrana pitanja kristologije*, KS, Zagreb 1983; QUOIST Michel, *Sastanak s Kristom*, Dominikanci, Koručula 1979; FABRIO Diego, *Suđenje Isusu*, HKD sv. Ćirila i Metoda, Zagreb 1971.

2.9 LJUDSKA ISKUSTVA S ISUSOM

Sržni sadržaji

1. Ljudi susrećući Isusa otkrivaju da je on Krist - Mesija;
2. Isusovo osloboditeljsko djelovanje prema svjedočanstvu sinoptičkih evanđelja;
3. Život, smrt i uskrsnuće Isusovo kao otkupiteljsko djelo;
4. Uvjerenje i plod iskustva života s Isusom: Crkva i Novi zavjet;
5. Je li moguće danas iskusiti Isusa?

Proširenje sadržaja

11. Isus svjedoči za sebe samoga;
12. Novozavjetni pozivi: poziv Dvanaestorice, Pavlov poziv;
13. Djelovanje Isusa na pojedine ljude: primjeri iz povijesti Crkve;
14. Kako umjetnost, literatura i glazba predstavljaju Krista?

Osnovna namjena

Prethodna vjeronaučna jedinica predstavlja Isusa kao povijesnu osobu, a ova pod vidom značenja za život. Vjeroučenik mora iskusiti u svjetlu uskrsle vjere da su Isusovi čini (pozivi, čudesa, govori), čini Sina Boga živoga. Poruka života, smrti i uskrsnuća Isusova jest poruka koja premošćuje ponor između čovjeka i Boga. Tako su ga doživjeli ljudi njegova vremena i tako ga je moguće doživjeti danas. Pod tim vidom Crkva je i danas, unatoč svih njenih nedostataka, nositeljica poruke Isusove.

Pojedinačni ciljevi

1. Poziv apostola shvatiti kao poziv nasljedovanju koji vrijedi i danas;
2. Značenje čudesa pretočiti u današnji govor;
3. Prepoznati Isusa u svjedočanstvu pojedinaca i zajednice;
4. Razumjeti smrt i uskrsnuće Isusovo kao spasonosni događaj.

5. Povezanost vjere u uskrsnuće sa svjedočanstvom učenika i Crkve.

Metodičke upute

- Pristup ovoj problematici kroz filmove, mjuzikle, knjige;
- Na osnovi biblijskih tekstova doći do spoznaje što Isus kaže o sebi, što o njemu kaže prva zajednica;
- Aktualizirati scenom: grijeh-otkupljenje kroz opasnost od rata i pokret za mir; strah od gospodarstvenih i političkih problema, te mogućnost njihova rješenja s kršćanskog stanovišta. U ovom pristupu može vrlo dobro poslužiti i povijest Crkve te općenito interdisciplinarno prožimanje s drugim nastavnim predmetima.

Pomagala

Film

“Quo vadis, Domine?”

Dijamontaža:

“Isus dolazi i živi naš život” (A 236); “Članovi jedne velike obitelji” (A 239); “Muka Gospodina muka je ljudi” (Ag 9), KSC, Zagreb.

Literatura:

ZOVKIĆ Mato, *Isus - objavitelj Boga ljubavi*, Zagreb 1986; WATSON David, *Isus nekad i sad*, KS, Zagreb 1988; STOTT John R.M., *Kršćanska kontra-kultura. Tumačenje propovijedi na gori*, Duhovna stvarnost, Zagreb 1984.

2.10 ISUS KRIST ZA NAS

Sržni sadržaji

1. Isus: put, istina, život (Iv 8,32; 14,6);
2. Isus - Krist prema Ivanovu evanđelju;
3. Vjera u Isusovo božanstvo;
4. Značenje Isusa Krista za suvremenog čovjeka.

Proširenje sadržaja

11. Tomino iskustvo u prvotnoj zajednici i suvremene "Tome";
12. Kristova zajednica živi od uskrsnog događaja kojega redovito uprisutnjuje kroz euharistiju;
13. Problemi koji su vezani uz Kristovo otajstvo - pravi Bog i pravi čovjek - kroz povijest;
14. Tekst "Vjerovanja": "sašao nad pakao, treći dan uskrsnuo do mrtvih, uzašao na nebesa".

Osnovna namjena

Ovdje se radi o tome da se učeniku omogući vjera u Kristovo božanstvo. On treba biti svjestan gdje i kako se u suvremenom svijetu može sresti s Kristom.

Poimanje Krista kojeg danas imaju mladi često je neizdiferencirano i zaustavlja se zapravo samo na sakralnom. Nije rijetko da im je nejasno što bi trebao Krist značiti u oblikovanju njihove osobne vjere. Premda nije moguće u ovoj dobi ponuditi cjelokupnu kristologiju prvih crkvenih sabora ipak se toj problematici može pristupiti i kroz Ivanovo evanđelje.

Gledajući Krista kroz prizmu Boga i čovjeka uvjeravamo se da je on uistinu "put, istina i život" te kao takav motivira vjeru mlade osobe i njeno kršćansko uvjerenje koje se manifestira kroz djela.

Pojedinačni ciljevi

1. Prihvatiti Isusa "put, istinu i život", kao izazov za vlastiti život;
2. Precizno pojmiti Ivanovske sintagme: "Kruh života", "svjetlo svijeta";
3. Preko vjere u Isusa Krista steći povjerenje i životni stav;
4. Priznati Isusa Krista gospodarom života;
5. Slaviti euharistiju kao susret s Isusom Kristom.

Metodičke upute

- Pristup temi kroz meditaciju ili razmišljanje nad tekstovima osoba koje imaju iskustvo Isusa Krista;

- Pripremiti euharistijsko slavlje pod vidom intenzivnog iskustva zajedništva uz popratne agape.
- Usporedba biblijskih tekstova koji govore o euharistiji na bazi sinopse;
- Spontano razmišljanje o temi: predanje-žrtva;
- Dubinska obilježja blagovanja: agape i pojam uprisutnjenja.

Pomagala

Film:

ZEFFIRELLI, "Isus iz Nazareta"; "Jesus Christus superstar".

Dijamontaža:

"Ostani s nama Gospodine"; "Meni na spomen" I i II, KSC, Zagreb.

Literatura:

ANČIĆ Andrija, *Euharistija. Krist na žrtvenicima u nama među nama*, Crkva u svijetu, Split 1982; CONGREGATIO RITUUM, *Uputa o štovanju euharistijskog misterija*, KS, Zagreb 1980; ŠAGI-BUNIĆ Tomislav, *Euharistija u životu Crkve kroz povijest*, KS, Zagreb 1984; EISENBACH Franziskus, *Zašto svake nedjelje ići na misu?*, Kaštel Novi 1980; URAN Lojze, *Euharistijski odgoj i kateheza mladih i odraslih*, u: *Kateheza* 8(1986)4,38-50;

2.11 BIBLIJA U ŽIVOTU KRŠĆANA

Sržni sadržaji

1. Radosna vijest i svjedočanstvo - osnovna struktura Novog zavjeta;
2. Nastajanje Novog zavjeta preko žive tradicije Kristova otajstva;
3. Knjige Novog zavjeta i njihova ukorijenjenost u Starom zavjetu;
4. Značenje Starog i Novog zavjeta u životu zajednice i pojedinca.

Proširenje sadržaja

11. Biblija kao literarna vrsta;
12. Apokrifne knjige;
13. Identičnosti i razlike u religioznom životu Židova i kršćana;
14. Pojmovi: objava, nahahnuće (inspiracija!), nepogrešivost svetopisamskog teksta, kanon;
15. Uloga crkvenog učiteljstva u razvoju shvaćanja biblijske istine.

Osnovna namjena

Ova vjeronaučna jedinica želi ukazati na Bibliju kao posebni izvor i svjedočanstvo vjere. Preko nje želi se vjeroučenike uvesti u postupno shvaćanje Biblije. U tom procesu, s jedne strane treba imati na umu biblijski svijet, a s druge situaciju učenika. Samo poniranje u biblijsko otajstvo nudit će se kroz različite metodičke pristupe. Pri svemu ovom treba imati sljedeće na pameti:

- Biblija kao svjedočanstvo i poruka Božjeg spasonosnog djelovanja od stvaranja pa do Isusa Krista;
- Sveto pismo kao ljudski odgovor u vjeri na Božji poziv;
- Njena važnost za shvaćanje vjere početne Kristove zajednice;
- Nastajanje novozavjetnih knjiga i razvoj Kristova otajstva;
- Shvaćanje Novog zavjeta kao radosne vijesti i svjedočanstva te njegova ukorijenjenost u Starom zavjetu.

Pojedinačni ciljevi

1. Primjereno predočiti povijesno-kritičku metodu;
2. Pokazati posao biblijske redakcije na primjeru evanđelja;
3. Razvoj Kristova otajstva u prvoj Crkvi pokazati na primjeru svijesti o njegovu skorom povratku;
4. Ukazati na povezanost Starog i Novog zavjeta;
5. Dati jedan shematski pregled novozavjetnih tekstova;

6. Njegovati osobno čitanje svetopisamskih tekstova.

Metodičke upute

- Vjeroučitelj mora paziti na to što je razredu primjereno te da je izlaganje biblijske problematike u školi nešto drugo nego u vjerničkoj zajednici;
- Treba pripaziti na razliku u izlaganju biblijskih tekstova koja postoji između povijesno-kritičke metode, lingvističke itd. te oblika biblijske nastave (Biblija kao dokument za diskusiju i životno opredjeljenje);
- Pitanje Biblije u koncepciji različitih sekti;
- Klišeji za proizvoljno tumačenje biblijskih tekstova;
- Nepoznavanje biblijskih tekstova;
- Pohod izložbi biblijskih uzoraka;
- Čitati tekstove iz Pavlovih poslanica;
- Pri tumačenju biblijskih tekstova pripaziti na simbole, usporedbe, metafore (stilske figure općenito), kao i na književne rodove i vrste;
- Upozoriti na Bibliju kao osnovu za ekumenski razgovor;
- Biblija kao osnova zapadno evropske a naročito hrvatske kulture;
- Hrvatski biblijski prijevodi;

Pomagala

Film:

Najnovija serija filmova koja se daje preko HTV o biblijskoj arheologiji. Poticati učenike na dobre filmove, televizijske filmove i sl. serije o Bibliji i podneblju gdje je nastajala.

Dijamontaža:

“Stari zavjet” (B 42-49); “Novi zavjet” (B 53-64); “Djela apostolska” (Bg 21-25); “Sveta zemlja” (B 120-123), KSC, Zagreb.

Literatura:

SCHOEKEL Luis Alonso, *Današnji čovjek pred Biblijom*, KS, 1986; HORN Siegfried H, *Arheologija tumači Bibliju*, Znaci vremena, Zagreb 1985; WRIGHT Chris, *Vodič za čitanje Biblije*, Duhovna stvarnost, Zagreb 1984; KUSTIĆ Živko, *Mali ključ Biblije*, Glas koncila,

Zagreb 1982; *Priručna biblijska konkordancija*, Dobra vest, Novi Sad 1982; *Atlas Biblije*, Duhovna stvarnost, Zagreb 1980.

Služiti u slobodi

2.12 MNOGOLIKOST BOŽJIH POZIVA I LJUD- SKIH ODGOVORA

Sržni sadržaji

1. Organiziranje života i profesionalna priprema - povjerenje i zadatak;
2. Poziv u profesiju - Božji poziv;
3. Poziv na služenje u svjetlu Biblije;
4. Zajedničko svećeništvo svih vjernika kao poziv na različite službe u Crkvi i svijetu;
5. Svećenički red kao poziv na služenje;
6. Petrovo služenje (papinstvo!).

Proširenje sadržaja

11. Crkveni pozivi danas;
12. Redovništvo kao odgovor na mnogolikost i zajedništvo;
13. Primjeri posebnih poziva uzeti iz crkvene povijesti (učitelj, prorok, pastir);
14. Bit i oblici laičkog apostolata.

Osnovna namjena

Kroz iznošenje povijesti različitih zvanja od Starog zavjeta do danas, treba se pomoći mladoj osobi koja još nije definitivno pronašla svoje mjesto u društvu, da otkrije što to nosi u sebi, na što je pozvana. Slijediti svoj poziv znači prihvatiti osobne talente kao darove Božje, razvijati ih unatoč nutarnje i vanjske oporbe te se staviti na raspolaganje Bogu i čovjeku. Stari zavjet kao i povijest Crkve pokazuju da je svaki čovjek od Boga pozvan, da može slijediti svoj poziv ali da mu se može i iznevjeriti.

Pojedinačni ciljevi

1. Shvatiti vrijeme mladosti kao traženje vlastitog poziva i identiteta;
2. Na primjeru poziva starozavjetnih proroka (Jona, Ezekijel) naučiti što znači slijediti vlastiti poziv;
3. Upoznati crkvene službe i pozive u svoj njihovoj razgranatosti;
4. Moliti za bogatstvo zvanja u kraljevstvu Božjem;

Metodičke upute

- Jonina povijest i vlastiti život. Pretočiti pojedine pojmove kao što su: Niniva, lađa, ne vrijeme, utroba morske nemani;
- Primjeri iz učeničkog života o uspjelom i neuspjelom životu - refleksije o vlastitom dosadašnjem životu;
- Upoznati učenike s različitim službama u Crkvi: primjerice, pozvati svećenika u razred, pohod jednom samostanu ili nekoj drugoj redovničkoj ustanovi; razgovor s odgovornom osobom unutar neke crkvene organizacije (Karitas!); intervju sa župnim pomoćnicima;
- Osoba kardinala Alojzija Stepinca i njegovo zauzimanje za ljudska prava i prava vjerskih zajednica;
- Pohod jednom sjemeništu;
- Informacije o svjetskom molitvenom danu za duhovna zvanja.

Pomagala

Film:

Fadil Hadžić, "Novinar", Jadran film, Zagreb.

Dijamontaža:

"Moje mjesto u Crkvi Božjoj" (A 231); "Povijest jednog zvanja" (F 53); "Pozvani po imenu" (F 54).

Literatura:

CIGLAR Tone, *Odgajajmo za zvanje*, KSC, Zagreb 1982; RIBINSKI Petar, *Pisma mladima*, Zagreb 1985; MERTON Thomas, *Nitko nije otok*, Samostan sv. Klare, Split 1979.

2.13 KRŠĆANIN U SVIJETU

Sržni sadržaji

1. Čežnja svakog čovjeka za spasenjem;
2. Univerzalizam spasonosnog Božjeg plana;
3. Nada: odgovor na Božju vjernost;
4. Kršćanin u službi svijeta: inicijative pod vidom pravednosti, mira, pomirenja, zvanja, posla, pomoći nerazvijenim i misije.

Proširenje sadržaja

11. Biti kršćanin između "već" i "još ne";
12. Novi počeci u povijesti Crkve kao znakovi kršćanske nade;
13. Radost i zahvalnost - oblik služenja svijetu.

Osnovna namjena

Ne zaboravljajući pitanje zvanja, u ovoj metodičkoj jedinici pogled će se više usredotočiti na sudbinu cijelog čovječanstva. Zalaganje na području čuvanja mira za sebe i za druge, te strah od svjetske ili nacionalne kataklizme muče mnoge mlade. Na biblijskim i primjerima iz povijesti Crkve treba se pokazati da je služenje svijetu i čovječanstvu najizvorniji kršćanski zadatak. Ovo služenje u svojim najrazličitijim oblicima osniva se na neopozivu obećanju spasenja s Božje strane u kojem čovjek sudjeluje na sebi svojstven način. To je u isto vrijeme znak kršćanske nade da će Bog ostate vjeran svome obećanju i "stvoriti novo nebo i novu zemlju". Ta ista nada mora potaknuti mlade da i oni sa svoje strane u tom smjeru čine pa makar i najmanje korake.

Pojedinčani ciljevi

1. Preuzeti brigu oko svijeta kao vlastiti zadatak;

2. Ne odreći se vlastitih mogućnosti u rješavanju konfliktnih situacija u svom okruženju;
3. Biti svjestan da se kroz vlastito djelovanje može i treba dati primjer;
4. Uočiti spasenjski Božji plan kao univerzalno načelo koje se poput crvene niti provlači od Abrahama do kraljevstva Božjeg u Isusu Kristu;
5. Glazbom, pjesmom i popijevkom, hvalom i molitvom izreći svoju radost Gospodinu.

Metodičke upute

- Spas/sreća je za mene...
- Biblijski tekstovi: Knjiga o Ruti; Post 12,1-4; Mt 25,34; 28,18ss; Jona;
- Primjeri tolerancije i svijesti poslanja u židovstvu, kršćanstvu i islamu;
- Ljetna iskustva učenika srednjoškolaca;
- Izmijeniti iskustva o djelovanju dobrog i zločestog primjera i njihova djelovanja na vlastite odluke;
- Kršćanske osobnosti kao borci za pravdu, mir, slobodu (kardinal Stepinac, Maksimilijan Kolbe, don Bosco...)

Pomagala

Film:

0134-13 "Rubne slike gladi", Filmoteka 16, Zagreb; "Don Bosco", KSC, Zagreb; "Otac gubavaca", KSC, Zagreb.

Dijamontaža:

"Kad ljubav izgleda nemoguća" (Ca 9); "Majka Terezija, majka odbačenih" (Dc 1); "Sablazan gladi" (Ha 3).

Literatura:

STOJIĆ Anto, *Ususret Bogu obnovitelju*, KSC, Zagreb 1987; BOSCO Teresio, *Ukrali ste mi srce*, KSC, Zagreb; BRZIĆ Žarko, *Najljepši ukras*, KSC, Zagreb; MUGGERIDGE M., *Majka Terezija*, KSC, Zagreb; JENKO J., *U život za druge*, KSC, Zagreb.